

**STATUT
POLITECHNIKI
WARSZAWSKIEJ**

Politechnika Warszawska w ubiegłym roku akademickim skupiła u siebie wiele większą, niż oczekiwano, ilość studentów; jest to dowodem tego, jak wielkie znaczenie tutaj w kraju przypisuje się umiejętnościom technicznym, również i dowodem, z jakim zrozumieniem ocenione zostały zamiary, które mną kierowały przy powołaniu Politechniki do nowego życia. Do odbudowy, podniesienia ekonomicznego i kulturalnego Polski, wykształcenie dzielnych inżynierów, budowniczych i techników jest sprawą najwyższej wagi. Z zaparciem poświęcało się ciało nauczycielskie w nader trudnych warunkach swemu wielkiemu zadaniu, a studenci korzystali z ochotą i owocnie z danej im sposobności do pracy naukowej i praktycznej.

Wyrażam za to chętnie uznanie moje Politechnice i nadaję jej niniejszem nowy statut, który ma przez przyznanie autonomji poszczególnym wydziałom, przyczynić się do samodzielności w zarządzaniu, a przez to do dalszego swobodnego rozwoju Politechniki.

Rektorowi zlecam podać niniejszą odezwę do wiadomości ciała nauczycielskiego i studentów.

W a r s z a w a, dnia 24 sierpnia 1916 r.

Jenerał-Gubernator
von Baseler.

I

Przepisy ogólne

§ 1

Celem Politechniki Warszawskiej jest udzielanie wyższego wykształcenia, potrzebnego do zawodów technicznych, jako też pielęgnowanie umiejętności i sztuk, wchodzących w zakres nauki techniki.

Aby cel ten osiągnąć, jest głównym obowiązkiem wszystkich nauczycieli nie tylko reprezentować godnie działy wiedzy, powierzone ich pieczy szczególnej, lecz również usiłować zdobyć sobie i wywierać na obyczaje i charakter studentów wpływ zbawienny, wolny od wszelkiego zabarwienia politycznego.

§ 2

Politechnika posiada pieczęć własną, której używa do dokumentów o charakterze oficjalnym.

Językiem wykładowym i urzędowym jest język polski. W korespondencji z Władzą Zwierzchnią obowiązuje język niemiecki.

§ 3

W skład politechniki wchodzi:

1. wykładowcy,
2. studenci imatrykulowani,
3. funkcjonariusze.

§ 4

Politechnika posiada obecnie wydziały następujące:

1. wydział inżynierji budowlanej,
2. wydział inżynierji rolnej,
3. wydział budowy maszyn i elektrotechniki,
4. wydział chemji,
5. wydział architektury.

§ 5

Politechnika podlega władzy zwierzchniej Szefa Administracji przy Jenerał-Gubernatorstwie Warszawskiem, który też powołuje wykładowych.

§ 6

Piecza bezpośrednia z polecenia Szefa Administracji należy do kuratora. Kurator pośredniczy pomiędzy Szefem Administracji i Politechniką, przestrzega dokładnego wykonywania wskazań Szefa Administracji, zwłaszcza czuwa nad stosowaniem się do zasad, podanych w § 1 tego statutu.

Wszelkie podania w sprawach Politechniki, do Szefa Administracji od rektora, senatu, wydziałów i zakładów Politechniki przechodzą przez ręce kuratora.

Obwieszczenia rektora, senatu, wydziałów i zakładów Politechniki powinny być natychmiast przedstawiane w odpisach kuratorowi.

II

Nauczyciele Politechniki

§ 7

Nauczyciele, powołani do Politechniki, składają rektorowi w obecności kuratora przyrzeczenie, iż będą spełniali sumiennie obowiązki, określone w § 1 tego statutu, że ze wszystkich sił będą pracowali nad pomyślnym rozwojem Poli-

techniki, że będą chętnie współdziałali w prowadzeniu spraw Politechniki, zgodnie z życzeniami i uchwałami swych wydziałów oraz senatu akademickiego.

Przez złożenie powyższego przyrzeczenia wykładający staje się członkiem jednego z wydziałów zależnie od przedmiotu, który ma wykładać.

§ 8

Jeżeli wykładający jest zmuszony z jakichkolwiek powodów do chwilowego przerwania swych czynności, powinien podać to do wiadomości studentów przez ogłoszenie.

W razie przewidzianej przerwy w wykładach na przeciąg czasu, dłuższy niż dni 8, wykładający powinien o tem zawiadomić dziekana i przesłać kuratorowi podanie o urlop.

Urlopy na wyjazdy podczas ferji są zbędne dla wykładających. O ile wykładający jest kierownikiem jednego z zakładów Politechniki, powinien zawczasu o wyjeździe zawiadomić, za pośrednictwem kuratora, Szefa Administracji i przedstawić zastępcę.

III

Wydziały

§ 9

Skład każdego wydziału stanowią zaliczeni doń wykładający, oraz studenci, wpisani do albumu wydziału (inskrpcja). Wydział jest reprezentowany przez ogół wykładających, którzy są obowiązani brać udział w posiedzeniach wydziału.

§ 10

Na czele każdego wydziału stoi dziekan, wybrany przez wydział.

§ 11

Wydziały powinny czuwać nad tym, aby wykłady rozpoczynały się w terminie właściwym, nie ulegały przerwom bez dostatecznych powodów i nie kończyły się przed oznaczonym czasem.

§ 12

Jeżeli wydział uważa, iż plan wykładanych przedmiotów w powierzonym mu zakresie wiedzy jest niekompletny, może zawiadomić o tym Szefa Administracji z przytoczeniem motywów, przedstawiając mu zarazem swe wnioski, które uznaje za niezbędne do usunięcia braków. Podanie takie zostaje przedstawione Szefowi Administracji przez senat akademicki, któremu przysługuje prawo zaznaczenia swego stanowiska w tej sprawie.

§ 13

Przed powoływaniem nowych wykładowych wydziały będą miały możność przedstawiania kandydatur wraz z wypowiedzeniem o nich sądu.

§ 14

Bliższe szczegóły, dotyczące urządzenia wydziałów i sposobu załatwiania ich spraw, są określone w osobnej ustawie wydziałów.

IV

Rektor i Senat Akademicki

§ 15

Na czele Politechniki stoi rektor, który reprezentuje Politechnikę na zewnątrz. W zakresie działalności jego urzędowej przysługuje mu tytuł „Magnificencji“.

Rektor kieruje czynnościami senatu, otwiera korespondencję, zawiadamia senat w miarę potrzeby o jej treści i poddaje ją pod uchwałę se-

natu. Do rektora należy wykonywanie uchwał które powziął senat w zakresie swej kompetencji.

Rektor czuwa nad porządkiem zewnętrznym w Politechnice i w jej pomieszczeniach, o ile nadzór nad nimi nie został powierzony kierownikom poszczególnych zakładów.

§ 16

Rektor nie może być jednocześnie dziekanem żadnego z wydziałów.

§ 17

Rektor, jako też prorektor, który zastępuje rektora w razie przeszkody w urzędowaniu, są mianowani przez Jenerał - Gubernatora Warszawskiego.

§ 18

W skład senatu akademickiego wchodzi:

1. rektor,
2. prorektor,
3. syndyk, mianowany przez Szefa Administracji,
4. dziekani wybrani przez wydziały,
5. wybrani przedstawiciele ciała nauczycielskiego po jednym członku od każdego wydziału.

§ 19

Członkowie senatu, wymienieni w § 18 pod cyfrą 5, zostają wybrani przez całe ciało nauczycielskie w ciągu dziesięciu dni od daty rozpoczęcia półrocza zimowego.

Wybory są tajne; odbywają się za pomocą kartek na posiedzeniu, zwołanym przez rektora i pod jego przewodnictwem. Nieobecni nie mogą brać udziału w wyborach.

Kartki wyborcze zostają doręczone rektorowi, złożone pismem do wewnątrz, i bez otwierania przeliczone przez rektora wspólnie z prorektorem.

Następnie przy odczytywaniu kartek stwierdza się ilość głosów, oddanych na każdego z kandydatów; kartki białe nie są brane w rachubę.

Jeżeli przy tym głosowaniu żaden z kandydatów nie otrzyma więcej niż połowy oddanych głosów, odbywają się wybory powtórne w taki sam sposób.

Jeżeli i w drugich wyborach nie otrzyma również żaden z kandydatów więcej niż połowy głosów oddanych, to odbywają się wybory ściślejsze pomiędzy tymi dwoma kandydatami, którzy przy tem głosowaniu otrzymali największą ilość głosów; o ile przytem okaże się konieczność decydowania o kandydatach wobec równości głosów, rozstrzyga losowanie.

Jeżeli w wyborach ściślejszych otrzymał jeden z kandydatów prostą większość głosów, to tym samym został wybrany; w razie równości głosów, rozstrzyga losowanie.

Od przyjęcia wyboru wolno uchylić się jedynie z powodów ściśle określonych i uznanych przez ciało nauczycielskie za wystarczające.

Z przebiegu wyborów powinien być sporządzony protokół, który podpisują rektor i prorektor.

Nazwiska wybranych członków senatu powinny być podane Szefowi Administracji.

§ 20

Senat zarządza wspólnymi sprawami Politechniki. Zwłaszcza powinien on dbać o dobro ogółu studentów i o rozwój Politechniki. Do niego należy również władza dyscyplinarna nad studentami, stosownie do wydanych w tym celu przepisów ogólnych.

§ 21

Senat sporządza spis wykładów na podstawie wniosków wydziałów i winien go, na czternaście dni przed ogłoszeniem, przedstawić do zatwierdzenia Szefowi Administracji.

§ 22

Uchwały senatu zapadają jedynie na posiedzeniach.

§ 23

Posiedzenia zwołuje rektor i przewodniczy na nich. Na piśmienne żądanie trzech członków jest on obowiązany naznaczyć posiedzenie.

Zaproszenie na posiedzenie, wraz z porządkiem obrad, powinno być doręczone członkom na trzy dni przed posiedzeniem.

Wnioski, co do których ma zapasć uchwała na posiedzeniu, powinny być pomieszczone w porządku obrad tegoż posiedzenia.

Każdy członek senatu ma prawo, na dwa dni przed posiedzeniem, zażądać wprowadzenia sprawy na porządek obrad. Wywołana przez to zmiana porządku obrad powinna być podana do wiadomości członków najpóźniej w przeddzień posiedzenia.

§ 24

Senat jest uprawniony do postanowień prawomocnych, jeżeli na posiedzeniu jest obecną przynajmniej połowa członków. Uchwały zapadają prostą większością głosów. W razie równości głosów, rozstrzyga głos rektora.

Obrady senatu powinny być protokołowane. Po odczytaniu i przyjęciu protokołu podpisują go: rektor oraz trzymający pióro.

Każdy członek senatu ma prawo wymagać, aby o jego zdaniu, różniącym się od zapatrywania większości, była zrobiona wzmianka w protokole, jak również aby jego votum separatum było dołączone do sprawozdania senatu i w nim zaznaczone.

§ 25

Członkowie senatu obowiązani są z urzędu zachowywać tajemnicę we wszystkich sprawach, które stają się im wiadome, jako członkom senatu.

§ 26

Sprawozdanie senatu przeznaczone dla Szefa Administracji podpisują: rektor, prorektor i dziekani, uchwały senatu w sprawach dyscyplinarnych rektor i syndyk, wszystkie inne pisma rektor sam.

V

Funkcjonariusze Politechniki

§ 27

Sekretarza Politechniki mianuje Szef Administracji, a innych funkcjonariuszy Politechniki przyjmuje na służbę kurator w porozumieniu z rektorem, względnie z kierownikami zakładów Politechniki.

Bezpośrednim zwierzchnikiem funkcjonariuszy jest rektor, z zastrzeżeniem wypadku wymienionego w § 41.

VI

Studentenci

§ 28

Studentów obowiązują osobne przepisy, wydane przez Szefa Administracji.

§ 29

Przyjmowanie studentów odbywa się przez akt imatrykulacji na podstawie decyzji komisji imatrykulacyjnej. Rektor wpisuje do albumu Politechniki: nazwisko studenta, kraj rodzinny, miejsce urodzenia i przedmiot studjów.

Student ślubuje rektorowi przez podanie ręki, że będzie się stosował sumiennie do istniejących przepisów i będzie posłuszny rozporządzeniom władzy akademickiej, poczym otrzymuje matrykę.

§ 30

Po dokonaniu imatrykulacji student zgłasza się do dziekana tego wydziału, do którego pragnie należeć, poczem dziekan zapisuje go do albumu wydziału (inskrypcja).

§ 31

Przez imatrykulację oraz inskrypcję student zyskuje obywatelstwo akademickie z przywiazanemi doń prawami i obowiazkami.

§ 32

Utrata obywatelstwa akademickiego następuje:

1. wskutek wydania świadectwa wystąpienia z Politechniki,
2. wskutek wydalenia z Politechniki w drodze dyscyplinarnej,
3. wskutek wykreślenia z albumu Politechniki. Rektor ma prawo to uczynić, jeżeli student mimo napomnienia nie zapisał się w przeciągu pierwszych trzech tygodni po przepisany rozpoczęciu semestru na przepisana liczbę wykładów.

W wypadkach, wymienionych w punktach 2. i 3, utrata obywatelstwa akademickiego powinna być ogłoszona na tablicy.

§ 33

Każdy student, opuszczający Politechnikę otrzymuje na żądanie świadectwo wystąpienia z wyszczególnieniem wykładów i ćwiczeń, na które był zapisany, i uwagami o prowadzeniu się.

VII

Wykłady

§ 34

Wykłady dzielą się na wykłady właściwe

i ćwiczenia i zostają ogłaszane w spisie wykładów i na tablicy.

Z wykładami w poszczególnych działach nauki łączą się, w miarę potrzeby nauczania, ćwiczenia praktyczne w salach rysunkowych albo laboratorjach, jako też objaśnienia w pomieszczeniach zbiorów i na wycieczkach naukowych.

Bliższe szczegóły, dotyczące czesnego za wykłady, są zawarte w przepisach dla studentów Politechniki Warszawskiej.

§ 35

Każdy student ma prawo być obecnym na trzech wykładach przedmiotu bez uprzedniego zapisania się.

§ 36.

Każdy wykładający jest obowiązany mieć zapowiedziane wykłady, o ile obecni są na nich trzech imatrykulowani studenci.

§ 37

Osoby, które nie mogą być imatrykulowane, mogą być dopuszczone do słuchania wykładów jedynie w drodze wyjątku z uwzględnieniem przepisów, wydanych specjalnie w tym celu.

Osobom, upoważnionym przez Szefa Administracji, oraz kuratorowi przysługuje prawo wstępu na wykłady.

VIII

Zakłady Politechniki

§ 38

Każdy zakład Politechniki (biblioteka, instytut, laboratorja i t. d.) otrzymuje kierownika, mianowanego przez Szefa Administracji.

§ 39

Kierownik każdego z zakładów jest obowiązany popierać ogólne zadania nauki, przychodząc

z pomocą w miarę możliwości wszystkim pokrewnym zakładom Politechniki w ich potrzebach. W końcu semestru letniego kierownik obowiązany jest złożyć na ręce rektora sprawozdanie z działalności zakładu za ubiegły rok akademicki w celu włączenia do kroniki Politechniki.

§ 40.

Asystentów i funkcjonariuszy zakładów przyjmuje kurator na przedstawienie odnośnych kierowników.

§ 41

Bezpośrednim zwierzchnikiem asystentów i funkcjonariuszy jest kierownik odnośnego zakładu.

IX

Nagrody i stypendja

§ 42

Rektor i senat mają prawo przyjmować fundacje na cele naukowe Politechniki i na stypendja dla studentów jedynie po uprzedniem otrzymaniu zezwolenia od Szefa Administracji w każdym poszczególnym przypadku.

§ 43,

Przepisy, dotyczące przyznawania nagród studentom za opracowanie zadań naukowych, wydaje senat akademicki na zasadzie zezwolenia Szefa Administracji.

X

Postanowienie końcowe

§ 44

Statut powyższy nabiera mocy obowiązującej z dniem 1 października 1916 r.

Warszawa, dnia 24 sierpnia 1916 r.

Jenerał-Gubernator
von Beseler.

Ustawa Wydziałów Politechniki Warszawskiej

I

Zadanie i stanowisko wydziałów

§ 1

Zadaniem wydziałów jest pielegnowanie i nauczanie powierzonych im działów wiedzy (§ 4 statutu Politechniki Warszawskiej).

§ 2

Wydziały są uprawnione, a na żądanie Jenerał-Gubernatora lub Szefa Administracji, obowiązane, wydawać opinie naukowe w przedmiotach, wchodzących w zakres gałęzi wiedzy, powierzonych ich pieczy.

§ 3

Bez uchybienia równorzędnemu stanowisku prawnemu wszystkich wydziałów przysługują im miejsca po porządku, ustanowionym w § 4 statutu Politechniki i w tym samym porządku podpisują, w osobie dziekana, wszelkie dokumenty, wychodzące od senatu akademickiego. Ten porządek kolejny winien być zachowany również przy sporządzaniu list składu osobowego i spisu wykładów,

§ 4

Każdy wydział posiada własną pieczęć, której używa do dokumentów o charakterze oficjalnym.

II

Nauczyciele wydziałów

§ 5

Ciało nauczycielskie każdego wydziału składa się z tych wykładających, którzy z uwagi na wykładany przedmiot do niego należą.

§ 6

Każdy nowomianowany wykładający, po złożeniu przyrzeczenia rektorowi (§ 7 statutu Politechniki), zostaje wprowadzony przez dziekana podczas posiedzenia wydziału.

Nazwisko jego i najważniejsze szczegóły życia zostają wpisane do albumu wydziału. Dane o przebiegu życia powinny być stale uzupełniane.

§ 7

Wszyscy wykładający wydziału są obowiązani brać stale czynny udział w sprawach wydziału, zwłaszcza bywać na posiedzeniach wydziału.

III

Dzikan wydziału

§ 8

Każdy wydział wybiera, w ciągu pierwszych dziesięciu dni po rozpoczęciu półrocza zimowego, swego dziekana. Wydziały powinny dopełniać wyboru jeden po drugim, w porządku ustanowionym w § 3. Wykładający wybrany przez jeden z wydziałów, traci prawo do zostania wybranym przez wydziały następne.

Dziekana wybiera się prostą większością głosów. Wybory są tajne; odbywają się za pomocą kartek na posiedzeniu zwołanym przez urzędującego dziekana i pod jego przewodnictwem. Nieobecni nie mogą brać udziału w wyborach.

Kartki wyborcze, złożone pismem do wewnątrz, zostają doręczone dziekanowi i bez otwierania przez niego przeliczone. Następnie przy odczytywaniu kartek stwierdza się ilość głosów, oddanych na każdego z kandydatów; kartki białe nie są brane w rachubę.

Jeżeli przy tem głosowaniu żaden z kandydatów nie otrzyma więcej niż połowy głosów oddanych, odbywają się wybory ściślejsze pomiędzy tymi dwoma kandydatami, którzy otrzymali największą ilość głosów; o ile przytem okaże się konieczność decydowania o kandydatkach wobec równości głosów, rozstrzyga losowanie.

Jeżeli w wyborach ściślejszych otrzymał jeden z kandydatów prostą większość głosów, to tym samym został wybrany; w razie równości głosów rozstrzyga losowanie.

Od przyjęcia wyboru wolno uchylić się jedynie z powodów ściśle określonych i uznanych przez wydział za wystarczające.

Nazwisko wybranego dziekana winno być podane Szefowi Administracji.

§ 9

Dziekan reprezentuje wydział na zewnątrz i w senacie.

§ 10

Dziekan zarządza sprawami wydziału, przewodniczy na posiedzeniach wydziału i komisji wybranych przez wydział.

Do samodzielnego załatwiania spraw wydziału dziekan jest uprawniony, jeżeli i o ile otrzymał na to upoważnienie od wydziału.

§ 11

Obowiązkiem dziekana jest czuwać nad przykładaniem się do nauk i dobrym prowadzeniem się studentów, należących do wydziału, i udzielać im stosownych napomnień w wypadkach uchybień przeciwko obowiązkom akademickim.

§ 12

Dziekan otwiera korespondencję, wpływającą do wydziału oraz podpisuje w imieniu wydziału sprawozdania dla Szefa Administracji, jako też inne pisma i dokumenty.

Dziekan przechowuje stemple, pieczęć i klucze wydziału i zarządza jego biurem.

Dziekan prowadzi dziennik, do którego wpisuje się cała ważniejsza korespondencja, wpływająca i wysyłana, zwłaszcza korespondencja z władzami.

Listy wpływające i bruljony listów wysyłanych, dziekan powinien składać do akt.

§ 13

Dziekan ma prawo w sprawach wydziału wymagać pomocy sekretarjatu, jako też usług woznych.

§ 14

W razie przeszkody w urzędowaniu dziekana zastępuje go dziekan z ubiegłego roku akademickiego. Na wydziale inżynierji budowlanej zastępcą jest dziekan wydziału inżynierji budowlanej i rolnej z ubiegłego roku akademickiego. Na wydziale inżynierji rolnej obowiązki zastępcy dziekana pełni członek wydziału wiekiem najstarszy.

IV

Obrady i postanowienia wydziału

§ 15

Postanowienia wydziału zapadają na posiedzeniach wydziału, lub drogą kurendy.

Wybór sposobu obradowania pozostawia się uznaniu dziekana. Jeżeli jednak jeden z członków wydziału wypowie się przeciwko załatwieniu

sprawy przez kurendę, sprawa powinna być umieszczona na porządku obrad najbliższego posiedzenia.

Sprawa, wymagająca wiedzy naukowej specjalnej, powinna być uprzednio oddana do rozpatrzenia tym członkom wydziału, którzy właśnie ten dział nauki uprawiają.

Podczas ferji obrady wydziału mają się odbywać tylko w wypadkach niecierpiących zwłoki.

§ 16

Członków na posiedzenie wydziału dziekan zaprasza listownie na trzy dni przed posiedzeniem, wraz z podaniem porządku obrad.

Na piśmienne żądanie conajmniej trzech członków wydziału dziekan jest obowiązany zwołać posiedzenie wydziału.

Członek, który nie może być obecny na posiedzeniu wydziału, powinien zawiadomić o tem w porę dziekana.

§ 17

Wnioski, co do których ma zapaść uchwała na posiedzeniu wydziału, powinny być umieszczone na porządku obrad tegoż posiedzenia.

Każdy członek wydziału ma prawo na dwa dni przed posiedzeniem zarządzać wprowadzenia sprawy na porządek obrad. Wywołana przez to zmiana porządku obrad powinna być podana do wiadomości członków wydziału najpóźniej w przeddzień posiedzenia.

Jeżeli jeden z punktów porządku obrad dotyczy członka wydziału, który na posiedzenie przybyć nie może, albo gałęzi wiedzy przez niego reprezentowanej, to taki punkt na żądanie powinien być usunięty z porządku obrad i umieszczony na porządku obrad jednego z następnych posiedzeń.

§ 18

W głosowaniu rozstrzyga większość obecnych; w razie równości głosów przeważa głos dziekana. Do prawomocności uchwał wymagana jest obecność połowy liczby członków wydziału.

Każdy członek wydziału, który podczas głosowania pozostał w mniejszości, ma prawo wymagać, aby o jego zdaniu, różniącym się od zapatrywania większości, była zrobiona wzmianka w protokule i aby jego votum separatum zostało dołączone do sprawozdania wydziału i tam zaznaczone. Jednakże żądanie to powinno być wyrażone bezpośrednio po głosowaniu, a votum separatum doręczone dziekanowi w ciągu trzech dni.

§ 19

Na posiedzeniach wydziału protokół prowadzi wybrany w tym celu członek wydziału. Protokół powinien zawierać przede wszystkim uchwały, powzięte na posiedzeniu. Przy końcu posiedzenia protokół zostaje odczytany i, po przyjęciu przez wydział, podpisany przez dziekana i trzymającego pióro.

§ 20

Członkowie wydziału obowiązani są z urzędu zachowywać tajemnicę we wszystkich sprawach, które stają się im wiadome, jako członkom wydziału.

V

Wykłady

§ 21

Dziekan jest obowiązany dbać o to, aby propozycje wydziału, dotyczące spisu wykładów, były w porę przedstawione senatowi.

Każda późniejsza zmiana w ogłoszeniach o wykładach i ćwiczeniach powinna być podana do

wiadomości wydziału i rektora Politechniki. Do rektora należy wyjednanie zatwierdzenia Szefa Administracji, wymagane na zasadzie § 21 statutu Politechniki.

§ 22

Jeżeli który z wykładowców pragnie zapowiedzieć wykłady na wydziale, którego nie jest członkiem, powinien na to uzyskać zgodę danego wydziału.

VI

Postanowienie końcowe

§ 23

Ustawa niniejsza nabiera mocy obowiązującej z dniem 1 października 1916 r.

Warszawa, dnia 24 sierpnia 1916 r.

Jenerał-Gubernator
von Beseler.

